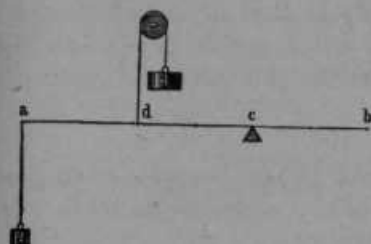

Kedaj morata dečka na gugalnici jednako dalječ od podporišča proč sedeti, kedaj razno dalječ?

Jednoramen vód.

Ako ležite grabišči sil obe na isti strani podporišča, imamo jednoramen vód (glej pridj. pod.). Tudi za ta vód velja isti zakon kakor za raznoramen vód.

Uporaba tega vóda so: tačka, nož, slamorezna kosa, podložnik kolovrata in slamoreznice, luskač orehov itd.

Kakor to tvarino pregledujemo in presukavamo, se ne moremo na nobeden način za to ogreti, da bi jo porabili za srednjo stopnjo ljudske šole. Z vrželo velike skale laglje dalje pajzamo, kakor brez nje; s kleščami laglje žrebelj izderemo iz stene, kakor sè samo roko; ključ rabimo, da zapiramo in odpiramo duri, omare, miznice itd.; sè škarjami strižemo papir, platen in druge stvari itd. Na ta način bi že mogli o tej tvarini pri priložnosti govoriti; pa primerjati jih z vodom in kazati, kateri zakon je pri njih vseh veljaven, to je preveč zahtevano. Ljubše bi nam že bilo, ko bi načrt navajal samo jednakoramen vód, ker zakon o njem je lahko umljiv in razlaga navadno vago, katero učitelj že pokazati mora, ko govori o uteži t. j. v prvem šolskem letu.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Radoljiškega okraja. Kakor je bilo uže sporočeno, imeli smo učitelji tega okraja, dné 17. junija v Radoljiškem šolskem poslopji navadno letno skupščino, koje se je vdeležilo 17 učiteljev, 4 učiteljice in dva pomožna učitelja; skupaj 23. Točno ob 9. uri zjutraj otvori velečastiti gosp. c. k. okraj. šol. nadzornik skupščino s kratkim, toda jako prijaznim pozdravom in govorom naznanjaje namen skupščine; konec svojega govora prečita se jednokrat dnevni red, a potem preide se k prvi točki taistega.

1. Skupščina voli enoglasno g. S. Kokalj-a, učitelja iz Mošenj, in gđc. Bauer, učiteljico v Radovljici za perovodji, in gosp. predsednik voli si namestnika g. J. Trojer-ja, učit. v Bledu.

2. Gospod predsednik poroča, kaj je tekoče šol. leto pri nadzorovanji posameznih šol opazil. On pravi, da je vže vse šole v okraji nadzoroval, a da mora priznati, da šolstvo dobro napreduje, i da je z večino šol zelo zadovoljen; a nekaj pa jih je vendar še, ki so nekoliko zaostale, ter opominja dotične učitelje, da zamujeno dohité. Dalje priporoča, da se skerbi za snago pri učencih in v šoli. Kar šolsko petje zadeva pravi, da je v večih šolah prav dobro, a v nekaterih se goji premalo, ter opominja dotične učitelje s tem, da je tudi petje obligaten nauk v šoli. Gledé spisovanja (uredovanja) šolskih spisov pravi, da imajo zopet nekatere šole vse v redu, a druge zopet v neredu in pomanjkljivo, ko še vsih predpisanih tiskovin nimajo. On omenja in opisuje važnost vsakega

spisa posebej, a posebno pa priporoča natančnost pri šol. zapisniku (matrik) in pri šol. inventaru. On pravi, da se uže po uređovanju šol. spisov, lahko sodbo o šoli sklepa.

3. Poročevalec g. Medic govoril je slovenski jako dobro. Kazal je temeljito pot, po kateri se ima v ljudski šoli pravopis gojiti. Rekel je med drugim, da je neobhodno potrebno, da učitelj sam v šoli čisto slovenski govori, učitelj naj se nikdar ne vadi in ne rabi krajevnega dijalekta, izgovarja se, da ga tako učenci bolje razumejo, kajti, ako učitelj čisto govori, bodo se kmalo tudi učenci od njega čisto govoriti naučili, a potem tudi pravilno pisali.*) Nadalje pravi, da je velika napaka, ako učitelj pri čitanju učencem dopušča, da končnico (l) za (v) izgovarjajo; bere naj se vselej natančno po čerkah. On priporoča posebno, da učenci v II. oddelku pogosto po narekovanju pišejo, a narekava naj se ne prehitro, ne prepočasi in tudi ponavljati nikar preveč, ker to učence le moti, a tudi sestavki naj ne bodo predolgi. Kar učenci po narekvi pišejo, pravi, naj učitelj vselej z učenci skupno to popravlja, ker skupno popravljanje obilo več koristi, kakor popravljanje domačih nalog, ker večina učencev take popravljenе naloge, ko jih je dobila nazaj, niti ne pogleda več.**)

K poročilu g. Medic-evemu doda g. Žirovnik to-le še: Učenci naj se uže v I. oddelku, a ne še le v II. po narekovanju pisati učē, in sicer prav pogosto naj se po narekovanju piše, kajti tu se stavi pravopisju perva podlaga; a sestavki naj bodo lehkī in kratki.

4. Poročevalec g. Thuma govori nemški, a kázal je dobro i temeljito, kako naj učitelj goji lepopisje v šoli. Kazal je dejansko na šolski tabli izpeljavo malih in velikih pismenk, a tudi napake, ki jih učenci radi pri pisanju napravljajo, in kar dela pisavo očem neprijetno, nam je prav natanjko razkladal.***)

5. G. Trojer poročal je tudi o »vprašavni poli« prav temeljito in razumno, kajti postopal je pojasnujoč od številke do številke tako, da si je slednji lehkō vse natanjko zapomnil, da ne bode izgotovljenje taiste nikomur preglavice delalo.

6. Zastopnika v okrajni šol. svet̃ so si učitelji volili g. Fr. Medic-a, učit. v Radovljici; voljen je bil z 11 od 14 oddanih glasov.

7. Voljen, (ali bolje) poterjen je bil stari knjižnični in stalni odbor; in sicer: gg. Thuma, Trojer, Medic, Kovšca, Majer v knjižnični odbor; v stalni pa zopet vsi omenjeni razun g. Majer-ja.

K tej točki spadalo je tudi poročilo o okrajni učit. knjižnici, koje pa je izostati moralo radi tega, ko še nekatere, za knjižnico naročene stvari, (med temi tudi mikroskop) došle niso, in vsled tega se tudi račun skleniti ni mogel.

8. Pri povoljnih nasvetih se prvi oglasi g. Žirovnik in stavi sledeči predlog: Slavna skupščina naj blagovoli e. k. okrajni šol. svet prositi, da rabo novega »Abecednika«, kojega sta učitelja gg. Žumer in Razinger izvrstno spisala, v radovliskem okraji dovoli. Predlog je bil radostno, enoglasno sprejet, akopram so se nekateri učitelji hoteli nad »Abecednikovo« pisavo nekoliko iz-

*) Istina! Učitelj naj bode tudi v čistem slovenskem govoru uzor svojim učencem, a naj nikar ne misli, da je čista slovenščina panslavistični jezik, kakor se je pred nekoliko leti neki tukajšnji učitelj s tem bahal, da on spisuje šol. kroniko po kranjsko, ne panslavistično, in da ga je zato celo g. dež. nadzornik pohvalil. Bog pomagaj!

Pisatelj.

**) To je na deželi gola istina.

Pisatelj.

***) G. dopisnik v „Slov. Narodu“ pravi, da z poročilom g. Thuma niso bili vsi učitelji zadovoljni i. t. d. Zakaj ne? Zato, ko niso vedili za katero stopinjo in kateri oddelek da sporočilo velja.

Pisatelj.

podtikati. A ko se je naznanilo, da hočeta gg. pisatelja tudi navod ovej pisavi izdati, zginula je celo ova izpodtika.

Drugi se oglasi g. Josin, učitelj na Koroški Beli, in stavi sledeči predlog: C. k. okraj. šol. svet naj blagovoli tako vravnati, da se čas velikih počitnic odloči na mesec avgust in september; namesto septembra in vinotoka; tudi ta predlog bil je jednoglasno sprejet.

Ko se nihče več za besedo oglasil ni, sklenil je g. predsednik skupščino, pozdravljajoč g. c. k. okrajn. glavarja, koji je med zborovanjem skupščino sè svojem pohodom počastil. Naposled pa še g. okraj. glavar poprime besedo, ter se učiteljem prav ljubeznjivo zahvaljuje za njihov trud na šol. polji, kateri gotovo brez sadu ostati ne more; spodbuja in vnema navzoče, izpolnovati še prihodnje vestno svoje dolžnosti; posebno pa priporoča gojiti in buditi pri mladini patriotične čute, ljubezen in vdanost do prevzvišenega vladarja in cesarske liše, ter sklene svoj govor, poslavujoč se od skupščine s trikratnim »živio-klicem« na Njega Veličanstvo presvitlega cara Franca Josipa I., kot posebnega pokrovitelja ljudskih šol. In skupščina se je zatvorila o $\frac{1}{2}$ 12. uri dopoldne.

Takoj po skupščini otvori se druga skupščina, namreč, okraj. učit. društva. Marko Kovšca, učitelj iz Kroke, kot tadani predstnik pozdravlja navzoče (kterih je bilo 15), naznanja stan društva, izpodbuja k složnosti in marljivemu delovanju, prečita društ. pravila in vabi navzoče k volitvi novega odbora. Skupščina voli v odbor: gg. J. Trojer-ja, Fr. Medic-a, J. Žirovnik-a, M. Kovšca in J. Pretner-ja; a odbor voli za predsednika g. M. Kovšca, za blagajnika in predsed. namestnika g. J. Žirovnika, in tajnika g. Fr. Medica.

Odbor je potem sklenil, da se ob priličnem času skliče zbor, kjer se bode govorilo i posvetovalo o šolskih rečeh; kedaj da se snide zbor, to bode odbor se le določil, isto tako tudi, o čem se bode govorilo. Odbor tudi sklene, da se bode národno petje gojilo, in v to sverho se ima društvo takoj vpisati kot ud v »Glasbeno Matico«, da bode imelo potrebnih napevov. Kot vodja petja se izvoli g. J. Žirovnik.

Toliko za zdaj. Drugi pot še kaj, ako je drago. (Prosimo U.). X.

Učiteljska skupščina Postojnskega okraja dne 7. julija t. l. Ta dán imeli so učitelji omenjenega okraja svojo letno zborovanje (konferenco) v Postojni, in sicer v sobi II. razreda tamošnje národne šole. Navzočih je bilo 39 učiteljev in 4 učiteljice, trije (dva učitelja in jedna učiteljica) niso dosli. Predstnik zborovanju, g. nadzornik Thuma, pričel je le-to ob 10. uri predpoldne s prijaznim pozdravom, omenivši ob jednom umersega kolega g. Pera; tudi je v začetnem svojem govoru g. nadzornik povdarjal veselo dogodbo prevzvišenej nam cesarskej obitelji, namreč zaroko Njih visokosti cesarjeviča Rudolfa s princesinjo belgijsko Šefanijo, kar se je navdušenjem vzelo z burnim trikratnim živio-klicem na znanje. Naposled se je še zahvalil g. glavarju A. Globočniku za čast, da je izvolil pohoditi naše zborovanje. Zdajci preide se na dnevni red. Za svojega namestnika si izvoli g. Thuma nadučitelja senožeškega g. Demšerja; a učiteljsko osobje izbralo si je jednoglasno za zapisnikarja: gospé. Levstik. in g. Gradišnik-a. — Na to objavi g. nadzornik svoje pri inspiciranji narejene opazke. V obče se zadovoljno izrazuje ter konstatuje, da se je pouk zdtno zboljšal. Tu pa tam še pač ni vse tako, kakor bi se i pri najskromnejših težnjah želeti smelo; a nadejo izrazi, da se bode tudi tú vse kmalu na bolje obrnilo.

Prav poveljni vspehi dosegli so se v realističnem pouku, tudi v pisanji se je dokaj storilo; slovenska slovnica ko sploh slovenski jezikov úk pa se je preveč zanemarjal, isto tako se je na računanje na pamet premalo ozir jemalo...

Uradni spisi pa so povsod — razven 4 šol — v najlepšem redu. Naj omenimo še, da je g. nadzornik izrekel učiteljstvu sploh svojo hvalo za trud, ki ga je imel pri poučevanju ter ga navduševal k nadaljnemu vstrajnemu delovanju na polji narodne izomike. Ko je naznanil še najnovejše šolske postavbe in ukaze — sledila je naslednja točka dnevnemu redu: »O vpeljavi kmetijskega pouka na ljudskih šolah tukajšnjega okraja« *), o čem je referiral g. M. Rant precej obsirno, ter navedel potrebo in korist vpeljave tega prevažnega predmeta — v tukajšnjem okraju. Njegov prvi predlog, da se kmetijskemu poduku vže v vsakdanji šoli prva podlaga postavi, kakor tudi peti nasvet, da se za učitelje tukajšnjega okraja na deželne, oziroma državne stroške osnuje dvoletni, vselej 4tedenski kmetijski tečaj na deželnej sadje- in vinorejnej šoli na Slapu med velikimi počitnicami, je konferenca enoglasno sprejela in potrdila. Nasveti pa, da bi se kmetijski poduk pozimski čas z ponavljavnico združil (na teden po 2 uri) a se poletni čas samostalno vpeljal samo ob nedeljah (vselej po 2 uri) do konca šolskega leta, kakor tudi, da bi se §. 6. postave od 28. svečana 1874 l. tako prenapredil, da bi vgaljal ponavljavnici in kmetijskemu poduku, kakor tudi četrti nasvet o menjevanji tvarine kmetijskega poduka na enorazrednicah, niso se sprejeli.

(Konec slédi.)

Iz Šent-Jernej na Dolenjskem se piše »Učit. Tov.«, da je dež. predsednika, g. Winklerja, prišedšega iz Kostanjevice dné 21. julija pričakovala tudi šolska mladež z učitelji vred. G. nadučitelj je pri tej priliki priporočal šolo milosti dež. predsednika; otroci, njih okoli 400, vsi namreč ki dopoldne in popoldne v šolo hodijo, so imeli zelene vejice v rokah. G. predsednik je potem šel v posamezne razrede 3razredne ljudske šole, tam je tudi mogel videti pretesne prostore za toliko število otrok, v 3. razredu so brali in razpravljali ber. vajo »sadjereja« iz II. berila. G. predsednik je izrazil potem svojo zadovoljnost učiteljstvu, otroci so pa popoldne imeli praznji dan. Potem se poda g. predsednik k županu g. Zagorcu, in popoldne se je odpeljal proti Rudolfovemu. Kakor znano, potuje g. predsednik po Dolenjskem, ogleduje kraje po toči poškodovane ter pomaga, kjer in kolikor more. Pri tej priliki mu skazuje ljudstvo zaupanje in vdanost; več občin ga voli v častnega občana, od vseh strani se razlega »slava« cesarjevemu namestniku na Kranjskem. — Slovenci namreč so močno hvaležni g. Taafjevi vladi, da je poslala na Kranjsko za prvega uradnika gospoda, ki je rodом Slovenec, in prvi iz med cesarskih namestnikov, ki govori z ljudstvom v njihovem jeziku; od tega gospoda pričakujejo Slovenci pravično vlado, ki bode izpeljala postavbe o ravnopravnosti vseh narodov in jezikov; ukazi so bili dosihmal tako lepo brati na papirju, a v djanji so jih malo spolnovali. Živila, tedaj pravična vlada!

Ogerski prvostolnik kardinal Šimor, nadškof v Ostrogonu, je naložil 100.000 gl. Dve tretjini obresti (4000 gl.) imajo dobivati katoliški ljudski učitelji ostrogonške nadškofije, ki nimajo postavno odmerjene plače. Jedno tretjino pa je odmenil katoliškim občinam, ki zaradi revščine ne morejo vzdrževati svoje šole.

† Gsp. **Skobelev-ica**, mati ruskega generala Skobeleva, je prišla v Sredec (Sofijo), glavno mesto Balgarskega, da tam uredi deklisko šolo. Ko se je gospa prvi pot pokazala na galeriji zbornice, ustane predsednik zbora, Slavejnov, ustavi razpravo, in pozdravi gospo, ki je bila zelo iznenadena zaradi takega odlikovanja, a ko je potovala iz mesta je bila zavratno umorjena.

*) Natančneje o tem glej list 13. »Uč. Tov.«.

Deželni zbor Štajarski. Deželni zbor je — tako poroča »Sl. Gosp.« nagle smrti umrl dne 7. julija t. l. Zanimiva bila je 15. seja, ker so takrat slovenski poslanci zlasti gosp. dr. Radaj in gosp. Žolgar grajali, da je na vinejski šoli v Mariboru vse nemško, učitelji in učni jezik. V 16. in 17. seji razgovarjali so se o silnih stroških za ljudske šole. Nemški konservativci (možje naše stranke) so zapustili zbornico, ker hočejo, naj so liberalci sami za vse odgovorni. Jednako storili so, ko je šlo za pokritje pomanjkljega celih 242.894 gld., kar so se vé tudi liberalci zakrivali s svojim pometanjem z denarji. Osamljeni liberalci so imeli 2 nasveta na razpolago. Letos so si liberalci s pomnoženimi dačami pomagali iz zadreg; dolga najeti si niso upali.

Rusini v Galiciji niso imeli tistih pravic, kakor jim gre po njih številu, vzhodna Galicija je namreč po večem rusinska, niso imeli šol s svojim učnim jezikom. 27. maja t. l. so se zbrali Rusini v mestu Levovem, nad 300 jih je bilo, predsedoval jim je kanonik Svedzicki, izvolili so odbor petnajsterih, ki bode sestavil prošnjo na mestno svetovalstvo, deželni šolski svet in ministra pouka, da se v mestu Levovem ustanovi šola z rusinskim poučnim jezikom.

Poljaki hočejo to preprečiti, ali upanje je, da se prošnja Rusinov vsliši.

Francosko. 30. maja so bili redovniki vsih nedopuščenih redov odpravljeni iz Francoskega, v I. verstí so bili jezuiti, ker s temi se začne povsod preganjanje katoličanov. — Koliko otrok brez učnikov, koliko revnih brez pomočnikov, to vse ne briga liberalce, redovnike morajo pregnati.

Pot iz severno-ledenega morja skozi Beringov preliv je prebrodil švedski kapitan Nordenskiöld. Vozil se je ob bregu ledenega morja, kjer se izlivajo velikanske sibirske reke Ob, Jenizaj i. d. v severno-ledeño morje, bil je le še eno uro od odpertega morja boreč se s severnim ledom, kar zamerzne barka v ledu in čakal je od 28. septembra 1878 do 19. junija 1879, da je mogel zopet odriniti, prebrodil je Beringov preliv in prišel v Japonsko lukó, od koder se je vrnil v Evropo svojo domovino, kjer so ga slavno sprejemali.

Jernej Kopitar, čegar stoletnica se bode letos obhajala, je bil rojen v Repnjah, Vodiške fare, 21. avgusta in še tisti dan kerščen; oče mu je bil Jakob Kopitar, mati Marija Resman. Tako je zapisano v kerstnih bukvah Vodiške župe.

V četrtek 5. t. m. je odborova seja slovenskega učiteljskega društva. — Tovariši, prevdarite, kaj bi kazalo postaviti na dnevni red občnemu zboru, ki ima biti uže prihodnji mesec; vljudno vas tedaj vabimo k seji v četrtek ob navadni uri!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraju ljubljanske okolice se stalno oddajejo sledeče učiteljske službe:

Na 1razrednej šoli na Černdah, letna plača 400 gld. in stanovanje.

Na 1razrednih šolah na Dobrovi, v Šent-Jurju, na Kopanju in v Škocijanu po ena, letna plača 450 gld. in stanovanje.

Na 2razrednih šolah v Borevnici in Šmarji dvoje učiteljskih služeb, letna plača 400 gld.

Na 4razrednej šoli na Vrhniki troje učiteljskih služeb, letna plača 500 gld. in 4. z letno plačo 400 gld.

Prosilci naj vložijo prošnje, prevedene z dokazom učiteljske sposobnosti in doseďanjega službovanja do 20. avgusta 1880, pri podpisnem c. kr. šol. svetu in sicer taki, ki so v službi, po potu predstavljene šolske oblastnije.

C. kr. okrajni šolski svet za okolico Ljubljane 15. julija 1880.